

Erken Çocuklukta Toplumsal Cinsiyet

Nilipek Küçük– 22020360-Okul Öncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

Giriş

Cinsiyet kavramı, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü, toplumsal cinsiyet ise, kadın ya da erkek olmaktan toplumun beklediği roller ve davranışlardır. Bu rol ve davranışlarla ilk tanışılan dönem erken çocukluk dönemi olmaktadır. Çocukların kişilik gelişimlerinin kritik olduğu bu dönemde, insan haklarını ve eşitliği benimsemiş çocuklar yetiştirmek, okul öncesi eğitim anlayışının temel ilkelerinden biridir.

Erken Çocuklukta Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet Rollerini Çocuk Tarafından Nasıl Kazanılır?

-Psikoanalitik Kuram(Sigmund Freud)

Freud'a göre cinsiyet rolleri, kız ve erkekte farklı dönemler olmak üzere 'oedipal' aşamada gerçekleşmektedir. Erkek ve kız çocuğu kendi cinsiyetlerini, cinsel organlarını farketmesiyle öğrenmeye başlamaktadır. Erkek çocuğun babayı rakip gördükten sonra tekrar yakınlaşması Oedipus Kompleksi, kız çocuğun ise kendisindeki eksikliği farketmesi, babaya hayranlığı ve annesinin kadınsal tavrı ise Elektra Kompleksi olarak adlandırılır. Erkek ve kız çocuğunun bu deneyimleri, bilinç dışına aktarılır ve gelecekteki toplumsal rollerin temelini oluşturur.

-Toplumsal Öğrenme Kuramı (Albert Bandura)

Toplumsal öğrenme kuramı, insan gelişimini açıklamada, koşullanma ve pekiştirme ilkelerini merkez almaktadır. En güçlü pekiştirecin ise aile olduğunu savunur. Ailelerin, çocukları üzerinde kurduğu denetimin içinde toplumsal cinsiyet rolleri de mevcuttur. Gözleyen ve taklit yapan kız çocuk anneye, erkek çocuk ise babayla özdeşir. Bu keşif sonucunda ise, toplumsal cinsiyet rolleri içselleşmeye başlar.

-Bilişsel Gelişim Kuramı (Jean Piaget)

Bilişsel gelişim kuramına göre biyoloji ve toplum cinsiyet rollerini belirlemede tek başına yeterli değildir. Çocuğun bu rolleri kendi kavramsallaştırması gerekmektedir. 3 yaş civarında çocuk kendini tanımaya başlar ve benmerkezci oyunlarında edinimler kendini belli eder. Anne ve baba rolleri arasındaki farklılıkları anlar ve karşı cins davranışlarından kaçınma durumu gerçekleşir.

Aile, okul, akran, medya, kıyafetler, oyuncak ve nesne seçimleri toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen faktörlerdendir.Çocukların seçimlerine sınır koymak ise, ilgi ve yeteneklerin kısıtlanmasına neden olur.

Sonuç

Toplumsal cinsiyet rollerinin kazanımı, erken çocukluk döneminde gerçekleşmektedir. **Aileler ve okul;** çocuklara kazandırdıkları cinsiyet algısının bilincinde olmalıdır. Aile içi eşit dinamiklerin kurulması, saygılı ve hoşgörülü bir tutumun sergilenmesi ve çocukların keşif alanlarında destekleyici bir tutumun sergilenmesi gerekmektedir. Çocukların ilgi ve hakları kısıtlanmamalıdır. Günümüzde medya ise, çocuğun sürekli etkileşimde bulunduğu bir araçtır ve medyada; roller, inançlar, modeller ve davranışlar da toplumsal cinsiyet kavramını destekler. Medya ve kitap içeriiklerinin denetlenmesi, hikaye örüntülerinin de denetlenmesi gerekir. Gazete, film ve dizi gibi yetişkin medyasından da çocuklar uzak tutulmalıdır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini

Toplumsal cinsiyet, biyolojik kategorilere kadın-erkek) özgü biçilmiş rollerdir. Çocuklar, erken çocukluk döneminde ilk başta kendi cinsiyetini tanır, daha sonra ise bu rolleri, erken çocukluk döneminde doğrudan ya da dolaylı anne ve babasından öğrenmektedir. Kadın ve erkek işi olarak geçen eylemler; kadının ev yaşamında, erkeğin ise dışarıdaki hayatındaki aktifliği, erkeklerin fiziksel gücünden dolayı 'kahraman', kadının ise 'savunmasız' sıfatıyla tanımlanması çocukta cinsiyet algısının şekillenmesine neden olmaktadır ve böylece ayrımcılık 'cinsiyet eşitsizliği' adı altında başlar. Cinsiyet eşitsizliğinin tanımı; bireylerin cinsiyetlerine göre maruz kaldıkları; eşit olmayan tutumları, algıların ve davranışların tümüdür. Cinsiyet eşitsizliğinin ise eğitime yansıdığını söylemek mümkündür.

Türkiye'de Eğitimde Cinsiyet Eşitsizliğinin Etkileri

-2017-2018 yılları arasında okuldaki ayrılma sebepleri arasında, cinsiyetçilik bir etkidir.

-Türkiye'de OECD'nin aksine kadınların eğitim düzeyi, erkeklere oranla daha düşüktür.

Kaynaklar

- Eğitim Reformu Girişimi (2013), Ayrımcılık Raporu, 2013, ERG, İstanbul.
- Özbey, Ö. (2020). PISA Sonuçları Türkiye'deki Eğitim Eşitsizliği Hakkında Neler Söylüyor?. Alanyazın Eğitim Bilimleri Eleştirel İnceleme Dergisi, 1(2), 85-98.
- Tuncer, M. & Gezer, Şen, B. (2018). Okul Öncesi Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Türkiye'de Yapılan Çalışmalar. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 5(12), 870-882.